

V I Lenin

Socialdemokratin och den provisoriska revolutionära regeringen

I

För blott fem år sedan föreföll parollen ”ned med självhärskardömet” många av socialdemokratin representanter för tidigt väckt och oförståelig för arbetarmassan. Dess representanter ansågs med rätta som opportunisterna. Man förklarade och utlade för dem, att de blir efter rörelsen, att de inte förstår partiets uppgifter som klassens förtrupp, som dess ledare och organisatör, som representant för rörelsen i dess helhet, för dess grundläggande och huvudsakliga mål. Dessa mål kan tillfälligt undanskymmas av det löpande vardagsarbetet, men de får aldrig förlora betydelsen av ledstjärna för det kämpande proletariatet.

Och nu är den tid kommen, då revolutionens flammor satt hela landet i brand, då de klenrognaste börjat tro på det oundvikliga i självhärskardömet störtande inom den närmaste framtiden. Men alldeles såsom genom en historiens ironi måste socialdemokratin ännu en gång ta itu med likadana reaktionära, opportunistiska försök att dra rörelsen tillbaka, förringa dess uppgifter och fördunkla dess paroller. Polemiken mot dem, som representerar dylika försök, har blivit en aktuell uppgift just nu och får (tvärtemot många åsikt, som ogärna ser polemik inom partiet) en kolossal *praktisk* betydelse. Ty ju närmare vi kommer det omedelbara förverkligandet av våra närmaste politiska uppgifter, dess nödvändigare är det att fullkomligt klart förstå dessa uppgifter och dess skadligare blir varje tvetydighet, förtegenhet eller halvhet i denna fråga.

Och det finns inte så litet halvhet bland socialdemokraterna i nya Iskras eller (vilket är nästan detsamma) Rabotjeje Djelos läger. Ned med självhärskardömet! — därom är alla ense, inte blott alla socialdemokrater, utan även alla demokrater, ja, t. o. m. liberalerna, om man skall tro deras nuvarande försäkringar. Men vad innebär detta? Hur skall just detta störtande av den nuvarande regeringen försiggå? Vem skall sammankalla den Konstituerande församling, som nu även ”Osvobosjdenie”- folket — med erkännande av den allmänna osv. rösträtten — är berett att ställa upp såsom sin paroll (se nr 67 av Osvobosjdenie) ? Vari skall den verkliga garantin för, att valen till en sådan församling blir fria och ger uttryck åt hela folkets intressen, bestå?

Den som inte ger ett klart och bestämt svar på dessa frågor, han förstår inte parollen: ned med självhärskardömet! Men dessa frågor leder oundvikligen till frågan om den provisoriska revolutionära regeringen. Det är inte svårt att förstå, att under självhärskardömet verkligt fria, allmänna val till den Konstituerande församlingen med fullt tryggnad av en verkligt allmän, lika, direkt och hemlig omröstning inte bara är osannolika, utan direkt omöjliga. Och om vi på allvar framför det praktiska kravet på självhärskarregeringens omedelbara störtande, så måste vi ju göra klart för oss, *med vilken annan regering* vi vill ersätta den störtade, eller med andra ord: hur betraktar vi socialdemokratin förhållande till den provisoriska revolutionära regeringen?

I denna fråga drar opportunisterna inom den nuvarande socialdemokratin, dvs. nya Iskras anhängare, partiet lika kraftigt tillbaka, som Rabotjeje Djelo-männen för fem år sedan gjorde i frågan om den politiska kampen överhuvud taget. Deras reaktionära åsikter på denna punkt är fullständigast utvecklade i Martynovs broschyr, ”Två diktaturer”, som Iskra (nr 84) i en särskild notis godkänt och rekommenderat, och på vilken vi mer än en gång fäst våra läsares uppmärksamhet.

Martynov skrämmer oss redan i början av sin broschyr med följande fruktansvärda perspektiv:

”Om en stark organisation av den revolutionära socialdemokratien vore i stånd att 'fastställa och genomföra det allmänna och beväpnade folkuppror' mot självhärskardömet, varom Lenin drömde, är det då inte klart, att den allmänna folkviljan omedelbart efter revolutionen skulle erkänna just detta parti som provisorisk regering? Är det inte klart, att folket skulle anförtro revolutionens närmaste öde just åt det partiet och inte åt något annat?”

Detta är otroligt, men det är ett faktum. Den ryska socialdemokratins blivande historiker måste med förvåning komma att konstatera, att socialdemokratins girondisterna redan i början av den ryska revolutionen *skrämd* det revolutionära proletariet med ett sådant perspektiv! Hela innehållet i Martynovs broschyr (och en hel rad artiklar och enskilda ställen i artiklar i nya Iskra) går ut på att måla ut detta perspektivs ”rysligheter”. Det är ”makterövringen”, som här föresvävar ny-iskraiternas ideologiska ledare, han tycker sig se den skräckbild av ”jakobinism”, bakunism, tkatjevism¹ och andra farliga ismer, varmed diverse revolutionära barnsköterskor så gärna skrämmer politiska småbarn. Och naturligtvis kan man här inte klara sig utan citat av Marx och Engels. Arma Marx och Engels, hur har man inte missbrukat citaten ur deras verk! Som ni minns återopade man sig på den sanningen, att ”varje klasskamp är en politisk kamp” *för att rättfärdiga* inskränktheten och efterblivenheten i våra politiska uppgifter och i den politiska agitationens och kampens metoder.² Nu citeras Engels som ett falskt vittne till förmån för svanspolitiken.³ Han skrev i ”Det tyska bondekriget” följande:

”Det värsta en ledare för ett extremt parti kan råka ut för är, att han tvingas överta makten i en epok, när rörelsen ännu inte är mogen för den klass herravälde, som han representerar, och för genomförandet av de åtgärder, vilka denna klass herravälde kräver.”

Det räcker att uppmärksamtläs igenom denna början till det långa av Martynov anförda citatet för att övertyga sig om, hur vår svanspolitiker vanställer författarens tanke. Engels talar om den *makt, som tryggar en klass herravälde*. Är inte detta tydligt nog? Med hänsyn till proletariet är detta följaktligen den *makt, som tryggar proletariatets herravälde*, dvs. proletariatets diktatur för fullbordandet av den socialistiska omvälvningen. Martynov förstår inte detta och förväxlar den provisoriska revolutionära regeringen under den epok, då självhärskardömet störtas, med proletariatets betryggade herravälde under den epok, då bourgeoisin störtas, han förväxlar proletariatets och böndernas demokratiska diktatur med arbetarklassens socialistiska diktatur. Och för övrigt framstår Engels' tanke klarare i fortsättningen av citatet. Ledaren för ytterlighetspartiet, säger han

”måste i rörelsens intresse t. o. m. genomföra en för honom främmande klass' intressen och avfärda sin egen klass *med fraser, löften och bedyranden, att denna andra klass intressen är dess egna intressen*. Den som en gång råkat i denna *skeva ställning*, han är räddningslöst förlorad.”

De understrukna ställena visar klart, att Engels varnar just för den skeva ställning, som är ett resultat av att ledaren inte förstår ”sin egen” klass verkliga intressen och omvälvningens verkliga klassinnehåll. För åskådlighetens skull skall vi försöka klarlägga detta för vår djuptänkte Martynov med ett enkelt exempel. När anhängarna av partiet ”Narodnaja Volja” (Folkviljan *Red.*), som trodde sig företräda ”arbetets” intressen, sökte övertyga sig själva och andra om att 90 procent av bönderna i den blivande ryska Konstituerande församlingen komme att bli socialister, hamnade de därmed i en skev ställning, som oundvikligen måste leda till deras oåterkalleliga politiska undergång, emedan dessa ”löften och bedyranden” inte motsvarade den objektiva verkligheten. I

¹ Tkatchev — rysk revolutionär. Hans tes var: den politiska maktens övertagande av en minoritet i syfte att genomföra den demokratiska och sociala revolutionen. — *Red.*

² Här avses ekonomisterna och särskilt Rabotjeje Djelo. — *Red.*

³ Svanspolitik — det ryska ordet *chvostism* av ”chvost” = svans. En politik, som släpar efter i rörelsens kölvatten. -- *Red.*

verkligheten skulle de ha genomfört den borgerliga demokratins intressen, ”en annan klass intressen”. Börjar ni nu inte begripa en smula, högtärade Martynov? När socialistrevolutionärerna framställer de i Ryssland oundvikligt förestående agrarreformerna som ”socialisering”, som ”jordens överlämnande åt folket”, som början till den ”lika brukningsrätten”, ställer de sig i en skev ställning, som oundvikligen måste föra dem till oåterkallelig politisk undergång, ty i verkligheten kommer just de reformer, som de eftersträvar, att säkra herraväldet för en *annan klass*, nämligen landsbygdens bourgeois, så att deras fraser, löften och bedyranden dess fortare kommer att vederläggas av verkligheten ju fortare revolutionens utveckling försiggår. Begriper ni ännu inte, vad det är fråga om, högtärade Martynov? Begriper ni alltjämt inte, att *kärnan* i Engels' tanke *ligger* i påpekandet av det fördärliga i att *missförstå* omvälvningens verkliga historiska uppgifter, att Engels' ord följaktligen kan tillämpas på ”Narodnaja Volja” och ”socialistrevolutionärerna”?

II

Engels påvisar faran av att proletariatets ledare inte förstår omvälvningens *icke-proletära* karaktär, men den kloke Martynov härleder härur den faran, att proletariatets ledare, som avskiljer sig från den revolutionära demokratin både genom programmet och taktiken (dvs. hela propagandan och agitationen) och genom sin organisation, skulle spela en ledande roll vid den demokratiska republikens genomförande. Engels ser faran däri, att ledaren förväxlar omvälvningens skensocialistiska innehåll med dess realdemokratiska, men den kloke Martynov härleder härur den faran, att proletariatet tillsammans med bondeklassen skulle övertaga den medvetna diktaturen vid genomförandet av den demokratiska republiken, såsom det borgerliga herraväldets sista form och den bästa formen för proletariatets klasskamp mot bourgeoisin. Engels ser faran i det falska, skeva förhållandet då man säger ett men gör ett annat, då man lovar en klass herraväldet, men i verkligheten säkrar en annan klass herravälde. Engels ser i detta bedrägeri oundvikligheten av den oåterkalleliga politiska undergången, men den kloka Martynov härleder härur faran för undergång till följd därav, att demokratins borgerliga anhängare icke komme att tillåta proletariatet och bondeklassen att säkra en verkligt demokratisk republik. Den kloke Martynov är absolut inte i stånd att begripa, att en sådan undergång, en undergång för proletariatets ledare, för tusentals proletärer i kampen för en verkligt demokratisk republik, är en fysisk undergång, men alls inte en politisk undergång, utan tvärtom proletariatets största politiska erövring, det vidsträcktaste förverkligandet av dess hegemoni i kampen för friheten. Engels talar om den politiska undergången för den, som omedvetet viker av från sin egen klassväg och in på en främmande klassväg, men den kloke Martynov, som vördnadsfullt citerar Engels, talar om undergång för den, som beständigt går vidare på den riktiga klassvägen.

Skillnaden mellan den revolutionära socialdemokratins och svanspolitikens synpunkter framträder här med all påtaglighet. Martynov och nya Iskra ryggar tillbaka för den uppgift, som åligger proletariatet tillsammans med bondeklassen, nämligen att genomföra den radikalaste demokratiska omvälvning, ryggar tillbaka för en socialdemokratisk ledning av denna omvälvning och överlämnar sålunda, låt vara omedvetet, proletariatets intressen i den borgerliga demokratins händer. Av Marx' riktiga tanke, att vi måste förbereda ett oppositionsparti och inte ett regeringsparti för *framtiden*, drar Martynov slutsatsen, att vi måste bilda en opposition, som släpar efter i den *pågående* revolutionen. Dithän leder hans politiska vishet. Här följer hans framställning, som vi ivrigt uppmanar läsaren att tänka över:

”Proletariatet kan varken uppnå hela den politiska makten i staten eller en del därav, så länge det inte genomfört den socialistiska revolutionen. Detta är den obestridda grundsats, som skiljer oss från den opportunistiska jauresismen ...” (Martynov, sid. 58.)

— och som — tillägger vi för vår del — obestriddigt bevisar den ärade Martynovs oförmåga att begripa, vad det är fråga om. Att blanda ihop proletarietets deltagande i en regering, som motsätter sig den socialistiska omvälvningen, med proletarietets deltagande i den demokratiska revolutionen, det betyder att inte det ringaste begripa, vad saken gäller. Det är precis detsamma som att blanda ihop Millerands deltagande i bödeln Gallifets regering med Varlins deltagande i Kommunen, som försvarade och genomförde republiken.

Men lyssna vidare och hör, hur vår författare trasslar in sig:

”Men om det är så, då är det klart, att den förestående revolutionen absolut inte kan realisera några politiska former *mot hela bourgeoisins vilja* (kurs. av Martynov), ty denna kommer att bli morgondagens herre ...”

För det första, varför talas här bara om politiska former, då det i den föregående satsen var fråga om proletarietets makt i allmänhet ända till den socialistiska revolutionen? Varför talar författaren inte om realiserandet av de ekonomiska formerna? Därför att han, utan att själv märka det, redan hoppat över från den socialistiska omvälvningen till den demokratiska. Om det är så (för det andra), så talar författaren alldeles felaktigt tout court (utan vidare) om ”hela bourgeoisins vilja”, därför att den demokratiska omvälvningens epok kännetecknas just av den olika viljan hos bourgeoisins olika skikt, som just nu frigör sig från absolutismen. Att tala om den demokratiska omvälvningen och inskränka sig till att blott och bart ställa ”proletariatet” och ”bourgeoisin” emot varandra är rena orimligheten, ty *denna* omvälvning kännetecknar just den period i samhällets utveckling, då dess massa egentligen står mellan proletariatet och bourgeoisin och bildar ett mycket brett skikt av småborgare och bönder. Emedan den demokratiska revolutionen ännu inte är fullbordad, har detta gigantiska skikt just vid realiserandet av de politiska formerna betydligt flera intressen gemensamma med proletariatet än med ”bourgeoisin” i detta ords verkliga och trängre betydelse. En av huvudorsakerna till Martynovs virrighet ligger däri, att han inte begriper denna enkla sak.

Vidare:

”...Om det förhåller sig så, kan proletarietets revolutionära kamp genom att helt enkelt skrämman majoriteten av de borgerliga elementen endast leda till att självhärskardömet i dess ursprungliga form återupprättas — och proletariatet kommer naturligtvis inte att göra halt inför detta eventuella resultat, det kommer inte att avstå från att skrämman bourgeoisin i värsta fall, om saken avgjort skulle gå så långt, att man genom en skenbart konstitutionell eftergift måste blåsa liv i och befästa det sammanstörtande självhärskardömet. Men då proletariatet går till kamp, har det naturligtvis inte detta 'värsta fall' i sikte.”

Förstår ni någonting, bästa läsare? I händelse att en skenkonstitutionell eftergift hotar, kommer proletariatet inte att göra halt inför en skrämnelåtgärd, som komme att leda till självhärskardömet återupprättande! Det är alldeles som om jag sade: jag hotas av en egyptisk plåga i form av en hel dags samvaro med Martynov ensam. Då griper jag i värsta fall till en skrämnelåtgärd, som endast kan leda till en två dagars samvaro med Martynov och Martov. Detta är ju rena smörjan, min högtärade!

Den tanke, som föresvävade Martynov, då han skrev den av oss återgivna smörjan, består i följande: om proletariatet i den demokratiska omvälvningens epok börjar skrämman bourgeoisin med den socialistiska revolutionen, så kommer detta endast att leda till en reaktion, som kommer att äventyra också de demokratiska erövringarna. Det är allt. Det kan naturligtvis inte bli fråga om att återupprätta självhärskardömet i dess ursprungliga gestalt, eller om att proletariatet vore villigt att i värsta fall begå en kapital dumhet. Hela saken mynnar återigen ut i skillnaden mellan den demokratiska och socialistiska omvälvningen, som Martynov glömmer, i det faktum, att det

existerar en gigantisk befolkningsmassa av bönder och småborgare, som är redo att understödja den demokratiska omvälvningen, men inte beredd att i det givna ögonblicket understödja den socialistiska omvälvningen.

Låt oss lyssna vidare till vår kloka Martynov:

”...Uppenbarligen måste kampen mellan proletariatet och bourgeoisin omedelbart före den borgerliga revolutionen i en del avseenden skilja sig från denna kamp i dess slutstadium omedelbart före den socialistiska revolutionen ...”

Ja det är uppenbart, och om Martynov hade tänkt efter, vari denna skillnad egentligen består, så hade han väl knappast skrivit denna gallimatias här ovan, ja, överhuvud taget hela sin broschyr.

”... Kampen om inflytandet över den borgerliga revolutionens förlopp och utgång kan komma till uttryck endast däri, att proletariatet kommer att utöva ett revolutionärt tryck på den liberala och radikala bourgeoisins vilja att samhällets mer demokratiska 'undre skikt' tvingar dessa 'övre skikt' att samtycka till att föra den borgerliga revolutionen till dess logiska slut. Den kommer till uttryck däri, att proletariatet vid varje tillfälle kommer att ställa bourgeoisin inför alternativet: antingen tillbaka till självhärskardömet's fjättrar, där den kväves, eller framåt tillsammans med folket.”

Denna tirad är centralpunkten i Martynovs broschyr. Här är hela dess sälta, alla dess grundläggande ”idéer”. Hur presenterar sig dessa kloka idéer? Låt oss se: vilka är dessa samhällets ”undre skikt”, detta ”folk”, som vår vise man äntligen erinrade sig? Det är just detta mångmiljonhövdade småborgerliga skikt i stad och på landsbygd, som fullkomligt är i stånd till ett revolutionärt demokratiskt uppträdande. Och vad är då detta proletariatets plus böndernas *tryck* på samhällets övre skikt, vad är denna proletariatets rörelse framåt samman med folket trots samhällets överskikt? Det är *den proletariatets och bondeklassens revolutionära demokratiska diktatur*, som vår svanspolitiker dundrar emot. Men han är rädd för att tänka saken till slut, att nämna saken vid dess rätta namn. Och därför använder han ord, vars betydelse han inte förstår, han upprepar tveksamt, med löjliga och dumma krumbukter¹ paroller, vilkas verkliga innebörd undgår honom. Det är endast för en svanspolitiker det kan inträffa en sådan kuriositet i den ”intressantaste” delen av hans slutsatser: proletariatets och ”folkets” revolutionära tryck på samhällets överskikt, men utan proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur — en sådan slutsats kan endast en Martynov resonera sig till! Martynov vill, att proletariatet skall hota samhällets överskikt, att det skall gå framåt med folket, men samtidigt skulle proletariatet med sina ledare i nya Iskra bestämt besluta att *inte gå framåt* på den demokratiska vägen, emedan denna är den revolutionärt demokratiska diktaturens väg. Martynov vill, att proletariatet skall utöva tryck på de övre skiktens vilja genom att blotta sin egen viljelöshet. Martynov vill, att proletariatet skall tvinga samhällets överskikt att ”samtycka” till att föra den borgerliga revolutionen till dess logiska demokratiskt republikanska slut och att förmå den till detta genom att ge uttryck åt sin egen rädsla för att tillsammans med folket *åtaga sig* detta slutförande av revolutionen, att övertaga makten och den demokratiska diktaturen. Martynov vill, att proletariatet skall bli avantgardet i den demokratiska omvälvningen, och *därför skrämmer* den kloke Martynov proletariatet med perspektivet att delta i den provisoriska revolutionära regeringen i händelse av att upproret skulle lyckas.

Längre kan man inte gå i reaktionär svanspolitik. Man borde buga sig för Martynov som för en helig man, därför att han konsekvent genomfört nya Iskras svanspolitiska tendenser samt gett dem ett tydligt och systematiskt uttryck i en högst aktuell och politisk grundfråga.

¹ Vi har redan påpekat det orimliga i tanken, att proletariatet, ens om utgången bleve den allra värsta, kunde skjuta bourgeoisin tillbaka.

III

Vad är orsaken till Martynovs virrighet? Han förväxlar den demokratiska och den socialistiska omvälvningen, han glömmer mellanskiktets roll, dvs. det mellan "bourgeoisin" och "proletariatet" befintliga folkskiktet (den småborgerliga massan av fattiga i stad och på landsbygd, "halvproletärer" och sådana, som till hälften är egendomsägare), och han saknar förståelse för vårt minimiprograms verkliga betydelse. Martynov har hört, att det inte passar för en socialist att delta i en borgerlig regering (då proletariatet kämpar för den socialistiska omvälvningen), och han skyndar sig att "förstå" detta så, att man inte får delta tillsammans med den revolutionära borgerliga demokratin i den revolutionärt demokratiska omvälvningen och i den diktatur, som är nödvändig för en sådan omvälvnings fullständiga förverkligande. Martynov har läst vårt minimiprogram, men han har inte märkt, att det stränga urvalet däri av omgestaltningar, vilka är möjliga att förverkliga på det borgerliga samhällets grund, till skillnad från de socialistiska omgestaltningarna inte har blott en litterär, utan en högst levande och praktisk betydelse. Han har inte märkt, att detta program i en revolutionär period undergår en omedelbar prövning och praktisk tillämpning. Martynov har inte övervägt, att ett avvisande av den revolutionärt demokratiska diktaturens idé i en epok, då självhärskardömet störtar samman, är detsamma som att avstå från genomförandet av vårt minimiprogram. I själva verket behöver man blott påminna sig alla de ekonomiska och politiska reformer, som uppställts i detta program: kravet på republik, folkbeväpning, kyrkans skiljande från staten, fullständiga demokratiska friheter, avgörande ekonomiska reformer. Är det inte klart, att genomförandet av dessa reformer på den borgerliga samhällsordningens grundval är otänkbart utan de undre klassernas revolutionärt demokratiska diktatur? Är det inte klart, att det här inte är fråga om proletariatet ensamt till skillnad från "bourgeoisin" utan om de "undre klasserna", vilka utgör de aktiva drivkrafterna i varje demokratisk omvälvning? Dessa klasser är proletariatet *plus* tiotals miljoner fattiga i stad och på landsbygd, som lever i småborgerliga förhållanden. Att ytterst många representanter för denna massa tillhör bourgeoisin är otvivelaktigt. Men ännu mera otvivelaktigt är det, att det fullständiga förverkligandet av demokratin ligger i denna massas intresse, och ju mera upplyst denna massa är, desto mer oundviklig är dess kamp för detta fullständiga förverkligande. En socialdemokrat kommer naturligtvis aldrig att glömma den dubbla politisk-ekonomiska naturen hos den småborgerliga massan i stad och på landsbygd. Han kommer aldrig att glömma, att en särskild och självständig klassorganisation är nödvändig för det för socialismen kämpande proletariatet. Men han kommer heller aldrig att glömma, att denna massa "förutom ett förflutet har en framtid och förutom fördomar omdömesförmåga", som driver den framåt till den revolutionärt demokratiska diktaturen. Han kommer inte att glömma, att upplysning inte bibringas enbart genom böcker och inte ens i så hög grad genom böcker som genom själva revolutionens förlopp, som öppnar ögonen och ger politisk skolning. Under sådana omständigheter kan en teori, som avstår från idén om den revolutionärt demokratiska diktaturen, inte betecknas på något annat sätt än som ett filosofiskt rättfärdigande av den politiska efterblivenheten.

Den revolutionära socialdemokraten avvisar med förakt en liknande teori. Inför revolutionen kommer han inte blott att hänvisa till att den kan "sluta illa". Nej, han kommer även att påvisa möjligheten av en utgång. Han kommer att drömma om — han måste drömma, om han inte är en hopplös kälkborgare — att vi efter Europas gigantiska erfarenhet, efter den ryska arbetarklassens exempellösa energiutveckling, kommer att lyckas att som aldrig förut tända det revolutionära ljusets fackla för den okunniga och misshandlade massan, att det skall lyckas oss — tack vare att vi stödjer oss på de erfarenheter, som samlats av en hel rad av Europas revolutionära generationer — att så fullkomligt som aldrig förr förverkliga alla demokratiska omdaningar, hela vårt minimiprogram, att vi skall nå därhän, att den ryska revolutionen inte blir en rörelse för några månader

utan en rörelse för många år, att den inte blott skall leda till små eftergifter från de maktägandes sida, utan till dessa makthavandes fullständiga störtande. Och om detta lyckas — då ... skall den revolutionära branden tända Europa i flammor. Den under den borgerliga reaktionen försmäktande europeiska arbetaren kommer i sin tur att resa sig och visa oss, ”hur det skall göras”. Då kommer Europas revolutionära uppsving att återverka på Ryssland, och en epok av några revolutionsår blir en epok av några revolutionsdecennier. Då ... men vi får nog tid att mer än en gång tala om, vad vi ”då” skall göra, att tala på tusenhövdade arbetarmöten på Moskvas och Petrograds gator, på de ryska ”musjikernas”¹ fria sammankomster i stället för från Genève, som ligger så fördömt långt borta.

IV

För kälkborgarna i nya Iskra och deras ”andliga ledare”, vår goda, spränglärdade Martynov, förefaller naturligtvis sådana drömmier främmande och sällsamma. De fruktar det fullständiga förverkligandet av vårt minimiprogram genom det enkla, simpla folkets revolutionära diktatur. De är rädda för sitt eget klassmedvetande, de är rädda för att förlora riktlinjerna från den inlärdade (men icke genomtänkta) boken, de fruktar, att de inte skall vara i stånd att skilja de demokratiska reformernas riktiga och djärva steg från de äventyrliga språng, som den inte på klasser byggda narodnistiska socialismen eller anarkismen gör. Deras kälkborgarsjäl säger dem med rätta, att det är svårare att urskilja den riktiga vägen och att snabbt lösa de komplicerade och nya frågorna vid ett raskt framåtskridande än under det enkla vardagsarbetets rutin. Därför viskar de instinktivt: skona mig, skona mig! Måtte den revolutionärt demokratiska diktaturens kalk gå oss förbi! Det kunde bli vår undergång! Mina herrar! Gå hellre ”med långsamma steg, i försiktigt sicksack”!

Det är inte underligt, att Parvus, som ädelmodigt understödde nya Iskra, så länge det i främsta rummet rörde sig om koopteringen av de äldsta och mest förtjänta, slutligen fann detta träsksällskap outhärdligt. Det är inte underligt, att han där allt oftare överfölls av ett taedium vitae, levnadsäckel. Och slutligen blev han upprorisk. Han inskränkte sig inte till att försvara parollen om att ”organisera revolutionen”, som så dödligt förskräckt nya Iskra, han inskränkte sig inte till de upprop, vilka Iskra avtryckte som särskilda flygblad, varvid den för de ”jakobinska” rysligheternas skull till och med glömde att nämna det socialdemokratiska arbetarpartiet.² Nej. Sedan Parvus frigjort sig från den allvisa axelrodska (eller luxemburgska?) teorin om organisationen som process, vilken tryckt honom som en mardröm, kunde han äntligen gå framåt i stället för att krypa bakåt som en kräfta. Han ville inte längre utföra ”sisyfosarbetet” att göra ändlösa rättelser av de martynovska och martovska dumheterna. Han uppträdde direkt (tyvärr tillsammans med Trotskij) med ett försvar för idén om den revolutionärt demokratiska diktaturen, idén om socialdemokratins plikt att delta i den provisoriska revolutionära regeringen efter självhärskardömet störtande. Parvus har tusen gånger rätt, då han säger, att socialdemokratin inte får frukta att ta djärva steg framåt, inte får rädas att hand i hand med den revolutionära borgerliga demokratin tillfoga fienden gemensamma ”slag”, under det oavvisliga (i rättan tid påpekade) villkoret att inte blanda ihop organisationerna: marschera åtskils men slå gemensamt, inte dölja olikheten i intressena, vara på vakt mot sina bundsförvanter såväl som mot sin fiende osv.

Men ju varmare sympati vi hyser för alla paroller, som stammar från denna revolutionära socialdemokrat, vilken tar avstånd från svanspolitikerna, dess obehagligare har några av Parvus' falskt anslagna toner berört oss. Dessa små misstag påpekar vi inte av grälsjuka, utan därför att av den,

¹ Gammal benämning på den ryska bonden. — *Red.*

² Jag vet inte, om våra läsare lagt märke till ett intressant faktum: bland den mängd kram, som nya Iskra ger ut i form av flygblad, fanns även goda flygblad, vilka var undertecknade av Parvus. Iskras redaktion tog avstånd just från dessa flygblad, ty den ville varken nämna vårt parti eller sitt förlag.

som mycket givits också mycket kräves. Det vore ytterst farligt, om Parvus riktiga ställnings-tagande skulle komprometteras genom hans egen ovarsamhet. Till de minst sagt obetänksamma uttrycken i det ifrågavarande förordet av Parvus till Trotskijs broschyr hör följande sats:

”Om vi vill avskilja det revolutionära proletariatet från andra politiska strömningar, så måste vi förstå att ideologiskt stå i spetsen för den revolutionära rörelsen (detta är riktigt), att vara de mest revolutionära av alla.”

Detta är oriktigt. Det vill säga: det är oriktigt, om man uppfattar denna sats i den allmänna bemärkelse, som den får genom Parvus' formulering, det är oriktigt från läsarens ståndpunkt, som tar detta förord som någonting självständigt, oberoende av Martynov och nyiskraiterna, vilka inte nämnes av Parvus. Om man betraktar denna sats dialektiskt, dvs. relativt, konkret och allsidigt, utan att efterlikna de litterära ordryttare, som t.o.m. många år efteråt lösrycker enskilda satser ur et± avslutat verk och förvränger deras mening — då blir det klart att Parvus' ord är riktade mot svanspolitikerna och så *tillvida* är riktiga (jfr särskilt de följande orden av Parvus: ”om vi *blir efter* den revolutionära utvecklingen” osv.). Men läsaren kan inte befatta sig blott med svanspolitikerna, och bland revolutionens farliga vänner ur revolutionärernas läger finns det utom svanspolitikerna också helt andra personer, det finns ”socialistrevolutionärer”, det finns folk, som dragits med av händelsernas ström, som står hjälplösa inför de revolutionära fraserna, i likhet med Nadesjdin, eller sådana, vars instinkt ersätter den revolutionära världsåskådningen (av samma sort som Gapon). Dem har Parvus glömt och det därför, att hans framställning, utvecklingen av hans tankegång inte var fri utan förbunden med det angenäma minnet av det martynoveri, för vilket han försöker varna läsaren. Parvus' framställning är inte tillräckligt konkret, ty han räknar inte med summan av de olika revolutionära strömningarna som finns i Ryssland, vilka är oundvikliga i den demokratiska omvälvningens epok och självfallet återspeglar samhällets oklara klassdifferentiering i en sådan epok. Oklara, ibland t. o. m. reaktionära socialistiska tankar omger i en sådan tid helt naturligt de revolutionärt demokratiska programmen och döljer sig bakom den revolutionära frasen (tänk på socialistrevolutionärerna och Nadjesjdin, som tydligen blott ändrade namnet, när han övergick från de ”revolutionära socialisterna” till nya Iskra). Under sådana omständigheter kan vi socialdemokrater inte och kommer inte heller att ställa upp parollen: ”att vara de mest revolutionära av alla”. Vi tänker inte tävla i revolutionsmakeri med en från sin klassgrund lösryckt demokrat, som prålar med fraser och faller för gångbara och billiga (särskilt på agrarområdet) paroller. Vi kommer tvärtom alltid att förhålla oss kritiskt till detta, avslöja ordens verkliga betydelse, den verkliga innebörden i de idealiserade stora händelserna, lära oss ge en nykter värdering av klasserna och schatteringarna inom klasserna under revolutionens hetaste moment.

Lika oriktiga, och detta på grund av samma orsak, är Parvus' satser, att ”den revolutionära provisoriska regeringen i Ryssland kommer att bli en arbetardemokratins regering”, att ”om socialdemokratin kommer att stå i spetsen för det ryska proletariats revolutionära rörelse, så blir denna regering socialdemokratisk”, att den socialdemokratiska provisoriska regeringen ”kommer att bli en helgjuten regering med socialdemokratisk majoritet”. Detta *kan inte ske*, om man inte talar om tillfälliga, snabbt övergående episoder, utan om en någorlunda långvarig revolutionär diktatur, som i någon mån vore i stånd att lämna spår efter sig i historien. Detta kan inte inträffa, därför att endast en revolutionär diktatur, som stödjer sig på folkets överväldigande flertal kan vara någorlunda stabil (naturligtvis inte absolut utan relativ). Men det ryska proletariatet utgör nu en minoritet av Rysslands befolkning. En kolossal, överväldigande majoritet kan det bli endast genom att förena sig med massan av halvproletärer och små egendomsägare, dvs. med massan av småborgerliga fattiga i stad och på landsbygd. Och en sådan sammansättning av en möjlig och önskvärd revolutionärt demokratisk diktaturs sociala bas kommer naturligtvis även att återspeglas

i den revolutionära regeringens sammansättning och göra deltagandet eller t. o. m. övervikten av de mest olikartade representanter för den revolutionära demokratin oundvikligt. Det vore ytterst skadligt att i detta hänseende göra sig några illusioner. Om frasmakaren Trotskij nu skriver (tyvärr parallellt med Parvus), att ”en präst Gapon kunde dyka upp endast en gång”, och att ”det finns inte plats för en andra Gapon”, så är det uteslutande därför, att han är en frasmakare. Om det inte finnes plats för en andra Gapon i Ryssland, så skulle det inte heller hos oss finnas plats för en verkligt ”stor”, till grunden gående demokratisk revolution. För att bli en stor revolution, att påminna om 1789-1793 och inte om 1848-1850 och att överträffa dem, måste den bringa gigantiska massor till aktivt liv, till heroiska ansträngningar och till ”grundläggande historiskt skapande” samt höja dem ur fruktansvärt mörker, exempellöst förtryck, otrolig förvildning och hopplös slöhet. Revolutionen höjer dem redan, den kommer att höja dem ytterligare — regeringen själv underlättar detta arbete genom sitt krampaktiga motstånd. Men naturligtvis kan det inte bli tal om något genomtänkt politiskt medvetande, något socialdemokratiskt medvetande hos dessa massor och deras talrika, ”primitiva” folk- och t. o. m. bondeledare. Utan att ha genomgått en rad revolutionära prov kan de inte omedelbart bli socialdemokrater, inte blott till följd av sin okunnighet (revolutionen upplyser, upprepar vi, med sagolik hastighet), utan därför, att deras klassläge inte är proletärt, därför att den historiska utvecklingens objektiva logik i det nuvarande ögonblicket ställer dem inför uppgifter, som ej alls hör samman med den socialistiska, utan med den demokratiska omvälvningen.

Och i denna omvälvning kommer det revolutionära proletariatet att deltaga med all sin energi, sopa undan såväl den enas ynkliga svanspolitik som den andras revolutionära fras, bringa klassmedvetande och fasthet in i händelsernas svindlande virvel, gå framåt obevekligt och djärvt, utan att frukta den revolutionärt demokratiska diktaturen, tvärtom lidelsefullt längtande efter den och kämpande för republik och fullständig republikansk frihet, för allvarliga ekonomiska reformer, för att skapa sig en verkligt vid och det 20:e århundradet verkligt värdig arena för kampen för socialismen.

April (mars) 1905

Vperjod nr 13 och 14, den 5 och 12 april (23 och 30 mars) 1905